

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О.Сухомлинського
Телавський державний університет імені Я. Гогешвілі (Грузія)
Державна вища професійна школа у м. Хелм (Польща)

ПОЧАТКОВА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої Дню початкової освіти

20 – 21 жовтня 2016 року

Ніжин

ЗМІСТ

Андрусенко І.В. Навчальна діяльність молодших школярів як засіб формування екологічних умінь.....	6
Авраменко А.М. Бесіда як метод навчання на уроках у початкових класах.....	7
Аніщук А.М. Наступність і перспективність з навчання дітей рідної мови в ДНЗ та початковій школі.....	9
Білоусова Н.В. Здоров'язберігаючі технології в початковій школі.....	11
Бойко О.Г. Критерії, показники та рівні готовності студентів до формування в учнів початкової школи математичних понять.....	12
Бондар І.В. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку.....	14
Бондаренко Г.Л. Змістове забезпечення підготовки вчителя до мовленнєво-риторичної діяльності в США та Європі.....	16
Бондаренко Г.Г. Методика використання групових форм роботи на уроках в об'єднаних класах мішанокомплексної початкової школи.....	18
Брусник С.А., Бочарнікова Н.Г. Пошук шляхів до цілісного благополуччя учнів початкової школи: погляд через роки.....	21
Бріцкан Т.Г. Диференційоване навчання молодших школярів на уроках природознавства.....	23
Винишівська Н.В. Змістове забезпечення підготовки педагогів шкіл-інтернатів до виховання милосердя в учнів молодшого шкільного віку.....	25
Висовень А.С. Інтерактивні технології навчання молодших школярів.....	27
Воропай В.О. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого школяра.....	28
Гавриленко Т.Л. До питання про зовнішню покликану диференціацію у початковій освіті в Україні (70-ті – 90-ті рр. XX ст.).....	30
Гавліцька А.В. Деструктивність у розвитку емоційно-вольової сфери як маркер психологічних проблем особистості молодшого школяра.....	32
Гетьман Т.О. Психолого-педагогічні засади розвитку фізичного здоров'я молодших школярів.....	34
Гонед І.В. Особливості діагностування готовності 6-7 річних дітей до навчання в школі.....	36
Гордісико Т.В. Суспільствознавство в початковій школі: історичний огляд.....	38
Гранкіна І.М., Мамон Л.А., Хорольська Н.І. Формування інтелектуальної мобільності учнів початкової школи засобами міжпредметних stem-інтегрованих заурень.....	39
Демченко Н.М. Проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у ВНЗ.....	41
Дешко О.О., Колесник Д.В. Проблема підручників за новими програмами початкової школи.....	43
Дорош А.М. Проблема морального виховання в історії педагогічної думки.....	45
Дробязко С.В., Орел О.В. Шлях у світ природи.....	47
Дубовик Т.М., Кропота М.М. Інноваційні підходи до використання дидактичних ігор на уроках математики у початковій школі.....	49
Дубровська Л.О. Система дидактичних ігор як засіб ефективності навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі.....	50
Дубровський В.Л. Позакласна робота з математики у початковій школі: теоретичний аспект.....	52
Сфименко А.А. Реалізація принципу наочності в навчанні молодшого школяра.....	54
Замятна О. Л. Проблема професійної адаптації вчителя початкової школи в Україні в історичному контексті.....	56
Зарудня О.М. Моніторингові дослідження професійної діяльності вчителя початкової школи.....	58
Зеленько О. М. Дослідницько-проектна діяльність в початковій школі як засіб формування життєвої компетентності учня.....	59

Ілійчук Л.В. Використання арт-терапії як інноваційного засобу особистісно орієнтованого виховання дітей в умовах початкової школи	61
Ільчишенко Н.М. Система позакласної виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку у сучасному позашкільному закладі	63
Кв'ятківська І.В. Педагогічні інновації в початковій освіті	65
Киличенко Н.С. Змістове забезпечення формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час педагогічної практики	67
Кічук Н.В. Про один із підходів до вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів	69
Киш М.О., Адамова А.А. Новий держстандарт початкової освіти	71
Коваленко С. І. Педагогічна інноватика як історико-педагогічний процес	73
Ковтонок Ю.П. Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства	75
Козачок Я.В. Гендерні аспекти виховання молодших школярів	76
Конончук А.І. Деякі аспекти теоретико-методологічної підготовки соціальних працівників до проведення наукових досліджень	77
Конончук Д.І. Соціально-педагогічний аспект діяльності дитячих оздоровчих таборів	80
Конончук О.А. Забезпечення наступності у попередженні агресивної поведінки дітей старшого дошкільного – молодшого шкільного віку	82
Кочерга О.М. Актуальні проблеми підготовки вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями	84
Крицька К.С. Використання наочних методів на уроках інформатики в початковій школі	87
Кричківська Т.Д. Соціально-психологічні чинники дезадаптивної поведінки молодших школярів	89
Крук О.С., Іваниш М.М. Проблеми оцінювання в початковій школі за новою концепцією	91
Лавренюк М.В. Підготовка майбутніх учителів до використання здоров'язбережувальних технологій на уроках української мови та літературного читання	92
Лалак Н.В. Формування народного світогляду молодших школярів на уроках "Я у світі"	94
Матвієнко С.І. Забезпечення засад передшкільної освіти у змісті професійної підготовки майбутніх вихователів	96
Мешкова А.В. Роль засобів наочності у процесі навчання молодших учнів	98
Мочан Т.М. Діяльнісний вимір впровадження пропедевтичного курсу "інформатика" в початковій школі	99
Мусієнко М.В. Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського – основа формування творчої особистості молодшого школяра	101
Нечипоренко К.П. Формування інтелектуально-творчих умінь учнів у початкових школах радянської України (друга половина ХХ століття)	103
Новгородська Ю.Г. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів	104
Овсяннікова О.С. Мовленнєва культура вчителя	106
Олабіна І.В., Долгорукий О.П. Шкільні неспішності дітей початкової школи	108
Олійар М.П. Навчально-методичне забезпечення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів	109
Онопрієнко О.В. Сучасні підходи до організації контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів	111
Падун Н.О. Інтегроване навчання в початковій школі	114
Пенькова С.Д., Якименко Н.С. Організація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на інтерактивних уроках математики	115
Поряженко Л.А. Інноваційні підходи до формування навичок зв'язного описового мовлення учнів початкової школи	117

Пісюк Л.М. Реалізація змісту трудового виховання в днз як умова підготовки дітей до навчання у школі	119
Пісюк О.П. Формування інтелектуального потенціалу особистості в студентському віці як умова професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю	122
Петрик І.С. Формування почуття відповідальності в молодших школярів	124
Петрик М.І. Формування у молодших школярів дбайливого ставлення до природи в позаурочній виховній роботі	125
Петровиц О.В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів	126
Повторева С.М., Мазур Л.О. Розвиток початкової ланки української освіти: від "школи радості" до деградації	128
Романенко Л.В. Формування математичних понять в учнів початкової школи	130
Романенко К.А. Змістово-технологічне забезпечення спостережень учнів початкової школи на уроках природознавства	132
Самаріна С.І. Формування дисциплінованої поведінки молодших школярів: пошук ефективних методів і прийомів	133
Самойленко О.В., Філоненко О.С. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів	134
Сергієнко Н.М. Формування лідерської позиції у молодших школярів у позаурочній діяльності	138
Шеніпнікова Н.О. Тренінг як засіб ефективної співпраці вчителя початкової школи з батьками	139
Шісаренко М.С. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого школяра	141
Тонконог І.В. Ідеї педагогічної майстерності учителя початкової школи в педагогічній спадщині М.С.Григоревського	143
Удовичко І.О. Місце і роль дидактичних ігор в активізації навчання учнів молодшої школи	144
Фенчук Л.М. Проектувальні уміння майбутніх фахівців початкової освіти важливий складник їх організаційно-управлінської компетентності	146
Химінець А.О. Формування еколого-економічних цінностей в учнів початкової школи у контексті реформування освіти	148
Ходосенко І.В., Сиплива К.С., Подобна Н.В. Взаємодія вчителя і батьків учнів початкової школи у вихованні	150
Цик І.С. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку	151
Chovriy Sofiya. Training teachers for transcarpathian schools (second half of XIX – at the beginning of XX century)	152
Шенчук М.О. Емпатійне сприймання художнього образу музичного твору молодшими школярами	155
Шкарбан Л.В. Зміст підготовки вчителя початкової школи до роботи з ліворукими дітьми	157
Яременко Н.Г., Лисня О.А., Кікіна Л.В., Петренко Л.Б., Дідик О.В. Ефективність використання акмеологічної складової позашкільної освіти у розвитку творчої обдарованості молодшого школяра	159
Яременко І.І. Статеве виховання дітей молодшого шкільного віку	161

пропонували вчителям пустити навчальний процес на самотплин, попрацювати в "автоматичному режимі" — з вимкненою свідомістю, яка, будімо, могла б навчальному процесу навіть зашкодити. Однак, що це за освітній конвеєр, в якому окремі ланки можуть видумувати процес, свос, виламуватися з поточної лінії, щоб про себе якось заявити?! Палкі поборники таких революційних нововведень переконували вчителів, що при достатньому відпрацюванні "технологічної карти" в школі можна буде взагалі нічого не робити. Комп'ютер, мовляв, навчить, а інтерактивна дошка виховас. Більшість вчителів на що "халяву" клонула, ті ж хто у технократичні дурнички не повірили, були визнані "відсталими від життя", стали у школі справжніми ізгоями. Час протверзати і послухати Т.Г.Шевченка: "І чужому навчаєтесь, і свого не пураїтесь". В нас є безцінні скарби, здатні привести шкільне навчання до гармонії і мудрості.

Список використаних джерел

1. Гоголь Н.В. Письмо Белинському В.Г. Конец июля — начало августа 1847 года / Н.В.Гоголь Сочинения: в 7 т. - М., 1976. - Т.7. - С.363.
2. Драйден Г. Революция в навчанні / Г.Драйден, Дж. Вое. - Львів, 2005.
3. Нагірна А. Василь Кремень: "Майбутнє за індивідами, які активно мислять, які зможуть умонтуватися в системи гнучкого Розуму" / Нагірна А. Дзеркало тижня. — 2007. 23-30 червня.
4. Ницше Ф. О будущности наших образовательных учреждений / Ф.Ницше, Философская проза. Стихотворения. - Минск. 2000.
5. Пометун О.І. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / О.І.Пометун, Л.С.Пироженко. — К., 2003.

Романенко Л.В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти

Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Основна мета навчання математики в початковій школі полягає у засвоєнні учнями математичних понять, формуванні обчислювальних навичок та умінь розвитку пізнавальних і розумових якостей школярів. Проте зазначимо, що логічні вміння і навички, яких набувають молодші школярі в процесі засвоєння математичних понять, є основою тільки логічного мислення, що визначає ефективність навчально-пізнавальної діяльності й на інших уроках, а також у середніх і старших класах, стають основою розумової діяльності загалом.

Значний внесок у вирішення проблеми формування математичних понять зробили психологи Д.М.Богоявленський, В.В.Давидов, С.М.Кабанова-Меллер, Н.О.Мерчанова, Н.Ф.Тализіна та інші. Вони визначили концептуальні можливості процесів засвоєння і формування понять, основні закономірності процесу їх засвоєння, обґрунтували шляхи та етапи їх формування. Особливу гостроту набуває практичний аспект цієї проблеми під час викладання математики, оскільки математичні поняття занадто абстрактні. Учнім важко зрозуміти й уявити складні абстрактні об'єкти та явища, а вчителю необхідно ввести їх математично строго, не спрощуючи і не спотворюючи. Розв'язання цієї проблеми можливе на наш погляд, на підставі знання й урахування психологічних особливостей сприйняття нової інформації. Психологи встановили пряму залежність розвитку мислення школяра від спрямованості навчання і його змісту.

Навчання має проводитися на високому рівні складності, здійснюватися швидкими темпами з опорою на усвідомлення самими школярами процесу навчання, у цих випадках провідна роль відводиться теоретичним знанням. Таке навчання вимагає від учителя прояву креативності, уміння інтегрувати знання. У той самий час, спостереження за вчителями початкової школи і студентами під час педагогічної практики показали, що 87% із них надають перевагу саме здійсненню переходу від конкретного до абстрактного. Це пояснюється тим, що такий підхід домінує в підручниках з математики. Ми погоджуємося з тим, що він є незамінним у трактуванні поняття натурального числа, яке спочатку вивчається

як кількісна характеристика еквівалентних множин. Проте цілу низку математичних понять доцільніше формувати саме на основі переходу від абстрактного до конкретного. Цьому майбутнього вчителя треба вчити. Одночасно аналіз програм, підручників і посібників з методики викладання математики показує, що студента більше вчать, як пояснювати розв'язання задач і прикладів, а проблемі формування понять приділяється дуже мало уваги [3].

Слід зазначити, що формування нових математичних понять можливе лише з опорою на вже сформовані. А тому вчителю початкових класів для успішного формування математичного поняття необхідно знати рівень сформованості в учнів опорних математичних понять. У початковій школі урок є провідною формою дитячої діяльності. Особливістю цього періоду, що відрізняє його від інших, наступних етапів розвитку, є те, що він забезпечує саме загальний розвиток, що служить фундаментом для набуття надалі будь-яких спеціальних знань і навичок засвоєння різних видів діяльності. Одночасне (синхронне) засвоєння логічно пов'язаних між собою понять виявляється ефективнішим, ніж їх роздільне вивчення. Це підкреслює доцільність і необхідність проведення в початковій школі інтегрованих уроків, на яких взаємопов'язані поняття засвоюються комплексно і формуються в цілісну систему знань.

У початковій школі для засвоєння понять обов'язковими є такі дії: підведення під поняття; вибір необхідних і достатніх ознак для розпізнавання об'єкта; виведення наслідків (зворотне стосовно дії підведення під поняття). Іншими словами, під час засвоєння понять учень має чітко виокремити необхідні і достатні ознаки понять у тому або іншому означенні, вміти знайти їх у різних об'єктах, явищах і зробити висновок, чи відносяться ці останні до означеного поняття чи ні. Відповідно до теорії поетапного формування розумових дій П.Я.Гальперіна [1], уся ця розумова діяльність повинна бути спочатку організована в учнів у формі зовнішньої матеріальної діяльності, тобто у формі практичного аналізу, практичного абстрагування, співвіднесення, синтезування ознак понять. Саме поняття, що утворилося, є результатом аналітико-синтетичних дій, що стали наслідком відображення, виділення і співвіднесення, синтезування істотних ознак об'єктів [2]. Ці дії носять загальний характер, тобто необхідні у процесі засвоєння будь-яких понять. При цьому поняття мають формуватися не ілюювано одне від другого, а виступати як елементи системи, що знаходяться один з одним у відповідних відношеннях. Вікові особливості учнів у формуванні математичних уявлень і понять також часто залишаються поза увагою у професійній підготовці майбутнього вчителя, хоч науковці і закликають до передачі знань у відповідності з процесом їх сприймання дітьми.

Оскільки процес успішного засвоєння понять залежить від низки умов, то педагогу дуже важливо знати ці умови. Це допоможе йому знайти ефективні методичні прийоми керування складним процесом засвоєння понять. Засвоєння учнями деякого математичного поняття передбачає разом із чіткими уявленнями про його обсяг і зміст, уміння застосовувати це поняття в процесі своєї математичної діяльності. Усі ці тонкощі має знати вчитель початкових класів, а тому в системі його професійної підготовки методико-математичні знання мають бути інтегрованими з психологічними та педагогічними основами процесу формування уявлень і понять.

Список використаних джерел

1. Гальперин П.Я. Основные результаты исследований по проблеме "Формирование умственных действий и понятий" / П.Я.Гальперин — М.: Изд-во МГУ, 1935. — 190 с.
2. Лук'янець І.В. Сучасні вимоги до професійних якостей вчителя початкової школи в контексті європейської інтеграції // Вісник Черкаського університету: Серія Педагогічні науки — Черкаси: ЧНПУ ім. Богдана Хмельницького, 2005. — Вип.72. — С.148-152.
3. Романенко Л.В. Актуальність проблеми підготовки студентів до формування поняття мислення молодших школярів / Л.В. Романенко, О.Г. Бойко // Перлини наукового пошуку: збірник наукових статей. — Кн. 4 — Хмельницький: ХмЦНП, 2016. — 380 с., С. 132-138.